

ПРОГРАМА
З КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОГО ЗАНЯТТЯ
«АЛЬТЕРНАТИВНА КОМУНІКАЦІЯ»
для 5-10 класів для дітей з інтелектуальними порушеннями
помірного та важкого ступенів

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

2020

ББК 74.3

П78

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(Лист МОН від 25.08.2020р №1/9-469)*

Автори-упорядники:

Литвин І.М., кандидат педагогічних наук, завідувач ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»;

Хронік Т.Є., директор Комунального закладу «Корсунь-Шевченківський багатoproфільний навчально-реабілітаційний центр «Надія» Черкаської обласної ради»;

Шестопал В.М., заступник директора з навчальної роботи Комунального закладу «Корсунь-Шевченківський багатoproфільний навчально-реабілітаційний центр «Надія» Черкаської обласної ради»;

Абрамович О.М., вчитель-логопед Комунального закладу «Корсунь-Шевченківський багатoproфільний навчально-реабілітаційний центр «Надія» Черкаської обласної ради»

Програма з корекційно-розвиткового заняття «Альтернативна комунікація» для 5-10 класів для дітей з інтелектуальними порушеннями помірного та важкого ступенів спрямована на розвиток комунікативних умінь, забезпечення достатнього рівня комунікативної компетентності, вербального мислення та літературної творчості з урахуванням інтересів і можливостей учнів; збагачення словникового запасу, сприяння корекції психічних порушень та підготовці дітей до соціалізації в суспільстві.

Програма розрахована на вчителів-дефектологів, учителів-логопедів, учителів початкових класів закладів загальної середньої та спеціальної освіти, фахівців навчально-реабілітаційних центрів.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Однією з невід'ємних складових освітнього процесу в закладі є навчання дітей мовлення. Слово відтворює світ всередині самої людини. Сучасний етап розвитку суспільства ставить перед освітою нові завдання, спрямовані на істотне посилення уваги до навчання, виховання і розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями помірною та важкою ступенів. Однією з умов їх вирішення є посилення корекційно-розвиткової ролі в освітньому процесі.

Корекційно-розвиткові заняття з курсу «Альтернативна комунікація» - важлива складова Типової освітньої програми спеціальних закладів загальної середньої освіти II ступеня для дітей з особливими освітніми потребами (наказ Міністерства освіти і науки України від 10.06.2019 № 808, таблиця 19.1). Заняття допомагають розвитку у дітей мовної компетенції, успішної соціалізації.

Мета корекційно-розвиткової програми – схарактеризувати методики навчання альтернативної комунікації у дітей з інтелектуальними порушеннями помірною та важкою ступенів, визначити особливості комунікативних потреб та умови їх застосування у закладах освіти. Основними засобами альтернативної комунікації є жести і графічні об'єкти.

Програмою передбачено набуття учнями елементарних знань про мовлення: усне і писемне, діалогічне і монологічне; про особливості висловлювань, обумовлені їх комунікативними завданнями, ситуацією спілкування.

Завданнями корекційно-розвиткових занять з курсу «Альтернативна комунікація» є формування життєво необхідних компетентностей, а саме:

- *мовної компетентності*, яка передбачає формування в учнів цілої низки соціальних здібностей, знань, умінь, навичок, стратегій і тактик мовної поведінки, установок задля успішного здійснення мовленнєвої діяльності в конкретних умовах спілкування;
- *мовленнєвої компетентності*, що полягає у виробленні в учнів вмінь адекватно й доречно користуватися мовою в конкретних ситуаціях (висловлювати свої думки, бажання, наміри, прохання тощо), використовувати для цього як мовні, так і позамовні (міміка, жести, рухи) та інтонаційні засоби виразності;
- *комунікативної компетентності*, яка передбачає здатність користуватися мовою як засобом мовленнєвої взаємодії в групі людей в конкретних соціально-побутових ситуаціях, знаходити своє місце серед учасників спілкування, розуміти їх і бути зрозумілим, узгоджувати власні бажання з намірами інших, вміння орієнтуватися в ситуації спілкування, ініціювати та підтримувати діалог;

- *фонетичної компетентності*, яка передбачає правильну вимову всіх звуків та звукосполучень відповідно до орфоепічних норм, наголосів, наявність добре розвинуеного фонематичного слуху, що допомагає диференціювати фонему, володіння інтонаційними засобами виразності мовлення (темп, тембр, сила голосу, логічні наголоси тощо), (*залежно від порушення розвитку дитини);

- *граматичної компетентності*, що полягає у виробленні в учнів умінь правильно вживати граматичні форми рідної мови відповідно до граматичних законів і норм (рід, число, відмінок, клична форма тощо), (*формувати на основі практичної діяльності та наочного матеріалу без засвоєння термінології).

Робота над правильною вимовою, чіткістю й виразністю усного мовлення, над збагаченням словника, правильним і точним вживанням слова, над словосполученням і зв'язним висловлюванням, має стати основою кожного заняття.

Становлення мовленнєвої особистості відбувається не в лінійній послідовності (оволодіння звуком, граматично правильним мовленням, зв'язним висловлюванням, розширення словника, а в комплексному розвитку всіх компонентів мовлення.

В основу програми покладено методики: Тан-Содерберг, леб-системи, Блісс-система, жести, піктограми, які призначені надати дитині додаткові комунікативні можливості в оволодінні мовленнєвою діяльністю. Дані методики базується не лише на принципі корекції порушень, а першочергово зорієнтована на пошук та активізацію компенсаторних зон розвитку дитини із порушеннями інтелектуального розвитку помірного та важкого ступенів.

Леб-система охоплює 60 символів (піктограм) із надрукованими під малюнком значеннями слів. Система складається з символів, які розділені на 10 груп: загальні знаки взаєморозуміння; повідомлення про стан здоров'я; посуд, продукти харчування; предмети домашнього вжитку; особиста гігієна; ігри та завдання; релігія; почуття; робота. До системи можливі доповнення: книги, складальна каса, гральний кубик.

Блісс-система - це система символів, які розробив австрійський вчений Чарлз Блісс, символи цієї системи були одні з найперших систем альтернативної та допоміжної комунікації. Алфавітом у цій системі є не букви, а певні графічні символи, значення, яких легко запам'ятовуються. У процесі спілкування використовуються індивідуальна комунікативна карта.

Методики ТАН – розвиток мовлення у дітей (говоріння). Головний інструмент даної методики – це глобальне читання. Оскільки практика показала, що діти краще запам'ятовують те, що вони побачили, ніж те, що вони

щойно почули, отже, для ефективного розвитку їхнього мовлення слід задіяти зорове сприйняття.

Також доведено, що засвоєння лексичних значень слів і та формування навичок їх належного використання в мовленні швидше відбувається тоді, коли дитина під час вивчення теми бачить слова у поєднанні з відповідними зображеннями, багаторазово маніпулює з ними різними способами, співвідносить їх. Крім того, паралельно здійснюється поступове введення нових слів в словосполучення і речення.

Принципи застосування методики ТАН – Содерберг:

- систематичність та послідовність;
- зв'язок з життям учнів;
- візуалізація мови та мовлення;
- доступність, що ґрунтується на врахуванні індивідуальних особливостей;
- залучення емоційної сфери при викладанні.

Методи та форми роботи: серії вправ, глобальне читання, складання ТАН-історій, робота з фотоальбомами, мова рухів, бесіди, вправа «Ресторан», вправа «Коло», екскурсії.

Принципи роботи з упровадження альтернативної комунікації:

- принцип «від більш реального до більш абстрактного». Вчитель при підборі засобу альтернативної комунікації орієнтується на рівень розвитку дитини, а не на її біологічний вік. Робота з використання графічних символів слід розпочинати з фотографій. Схема використання графічних символів має такий вигляд: Фотографії – картинки з зображеннями реальних предметів – картинки – символи – піктограми - схеми.

- Принцип «Надмірності інформації» передбачає використання декількох засобів комунікації : жест – слово - піктограма.

- Принцип мотивації. При виборі засобів комунікації слід враховувати інтереси дитини та її можливості.

- Принцип функціонального використання передбачає індивідуальний підбір комунікативного засобу в залежності від функціональних можливостей дитини: слуху, зору, відчуттів тощо.

Правильний підбір засобу альтернативної комунікації може істотно полегшити навчання дитини та спонукати розвиток мовлення дитини. Можна поєднувати, компонувати системи комунікацій. Найголовніше надати дитині можливість спілкуватися.

Дана програма розрахована на учнів 5-10 класів з інтелектуальними порушеннями помірного та важкого ступенів. За Типовою освітньою програмою передбачено 1 година на тиждень (35 годин на рік).

Корекційно-розвиткова програма складається з наступних розділів: зміст навчального матеріалу, кількість відведених годин на вивчення, вимоги до навчального матеріалу та спрямованість корекційно-розвиткової роботи.

Структура програми:

1 розділ «Альтернативні комунікації як засіб спілкування». Використання природніх жестів у спілкуванні. Леб-система. Використання леб-символів (піктограм). Блісс-система як система альтернативної та допоміжної комунікації. Культура мовлення і культура спілкування. Усне і писемне мовлення. Мова і мовлення. Адресат мовлення і мета спілкування.

2 розділ «Діалогічне і монологічне мовлення». Діалогічне мовлення як засіб спілкування. Позамовні засоби спілкування (міміка, жест, зоровий контакт, поза співрозмовника). Складання діалогу за допомогою засобів альтернативної комунікації. Методика Тан-Содерберг. Складання Тан-історій. Діалог-розпитування. Діалог-домовленість. Складання діалогу на запропоновану тему. Складання діалогу за поданим початком і опорними фразами. Монологічне мовлення як засіб спілкування. Мовні засоби зв'язку між реченнями в тексті. Типи мовлення: розповідь, опис, міркування (роздум). Складання усного опису за допомогою альтернативних засобів комунікації. Складання усної розповіді з використанням альтернативних засобів комунікації. Складання усного роздуму (міркування).

3 розділ «Текст». Використання мнемотаблиць, мнемодоріжок, мнемовіршів, мнемоприказок, мнемотекстів. Тема і головна думка тексту. План тексту. Слухання текстів. Виділення незнайомих слів, пояснення їх значення). Самостійне складання тексту-опису за сюжетним малюнком з використанням додаткових засобів комунікації . Написання невеликих текстів за допомогою методитки Тан-Содерберг .

4 розділ «Писемне мовлення. Ділові папери». Лист, адреса. Заява. Автобіографія. Звіт про виконану роботу.

Формування навичок мовлення відбувається під час засвоєння цілеспрямованої діяльності. Робота розпочинається з усвідомлення учнем мовного правила. Щоб спрямувати навичку потрібне тривале тренування. Початок формування комунікативної навички передбачає усвідомлення мети і способу дії. Якщо здобувачі освіти оволоділи лексичним матеріалом, який підлягав засвоєнню, то можна розпочинати формування навичок цього матеріалу. Презентація мовних зразків проходить на всіх етапах, де переважає усне введення. На цьому етапі пропонуються вправи формування слухового образу та ситуативно обумовлених висловлювань, до складу яких входить нове явище. Включені до вправ словосполучення також потрібно заздалегідь опрацювати. Говоріння як вид мовленнєвої діяльності існує у діалогічній і

монологічній формах. Діалогічне мовлення значно переважає, оскільки у повсякденному спілкуванні люди користуються діалогом. Діалогічне мовлення, як і монологічне, характеризується зверненістю. Спілкування, як правило, проходить у безпосередньому контакті учасників. Діалог передбачає зорове сприйняття співрозмовника й певну незавершеність висловлювань, що доповнюються позамовними засобами спілкування (мімікою, жестами, контактом очей, позами співрозмовників). Працюючи над текстом, здобувачі освіти вчаться виділяти головне, аналізувати, складати план, добирати потрібний мовний матеріал, логічно і послідовно його викладати. Така робота розвиває в них лексичні навички й уміння синтаксично правильно будувати усне і писемне мовлення. Навчання здобувачів освіти діловому мовленню сприяє вихованню і розвитку писемного мовлення і спілкування.

Матеріал підібрано з урахуванням міжпредметних зв'язків, що сприяє розширенню світогляду учнів, формування вмінь щодо засвоєння знань з мови і мовлення на інших уроках.

Орієнтовний розподіл годин за розділами програми

№	Назва розділу програми	Кількість годин					
		5 кл.	6 кл.	7 кл.	8 кл.	9 кл.	10 кл.
I	Альтернативні комунікації як засіб спілкування	16	12	12	6	6	5
II	Діалогічне і монологічне мовлення	14	16	14	19	18	18
III	Текст	5	5	6	6	6	6
IV	Писемне мовлення. Ділові папери	-	-	3	4	4	7

5 КЛАС

(35 год. на рік, 1 год. на тиждень)

№ п/п	Зміст навчального матеріалу	К-сть годин	Вимоги до навчального матеріалу	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
I	Альтернативні комунікації як засіб спілкування	16		
1	Розуміння зверненої мови та реагування на неї. Природні жести (згода і заперечення – кивок і похитування головою, вказівний жест, жест-вітання, прощання тощо). Наслідувальні жестів («їсти», «мити руки», «одягатися» тощо).	4	Учень: - реагує на голос учителя; - повторює природні жести: згода – кивок, похитування головою - заперечення, вказівний жест, жест-вітання, прощання; - користується наслідувальними жестами;	Розвиток розуміння зверненої мови; формування вміння висловлювати свої думки; розвиток дрібної та загальної моторики; збагачення пасивного та активного словникового запасу;
2	Формування уміння впізнавати об'єкти з найближчого оточення (на фотографіях, картинках, піктограмах).	4	- на фото впізнає людей найближчого оточення; - намагається користуватися піктограмами;	розвиток зорової уваги та пам'яті. Удосконалення комунікативних навичок;
3	Ознайомлення з леб-символами. Застосування леб-системи. Орієнтовні лексичні теми: а) загальні знаки взаємопорозуміння (я, давати, вказувати, вітати, робити тощо); б) слова, що позначають якість (холодно, тепло, великий\маленький, голосно\тихо). Предмети домашнього вжитку (дім,	8	- з допомогою вчителя використовує загальні знаки взаємопорозуміння; - виражає свої бажання за допомогою загальних символів; - вказує на потрібний знак з допомогою вчителя; - з допомогою педагога	розвивати уміння користуватися жестами для вираження своїх потреб; розвиток фонематичних процесів; формування уміння впізнавати об'єкти з найближчого оточення (на

	<p>стіл, відпочивати та ін.) Посуд, продукти харчування(пити, їсти, ковбаса, морозиво, солодощі, хліб та ін.) Особиста гігієна (туалет, одягати, приймати душ та ін.).</p>		<p>розрізняють слова, що позначають якість; - знаходять відповідний символ, співвідносить його з предметом (словом); - використовує вказівний жест; - з допомогою символів може повідомити про свій стан здоров'я; - може вибрати з запропонованих символів потрібний символ; - використовує символи у власному мовленні.</p>	<p>фотографіях, картинках, піктограмах). Розвиток довільної пам'яті; удосконалення умінь узагальнювати та класифікувати. Розвиток умінь користуватися загальними знаками. Збагачувати словниковий запас.</p>
II	Діалогічне і монологічне мовлення	14		
1	Позамовні засоби спілкування (міміка, жест, зоровий контакт, поза співрозмовника).	4	<p>Учень: - намагається користуватися позамовними засобами спілкування; - з допомогою вчителя намагається відповідати на запитання використовуючи альтернативні засоби комунікації;</p>	<p>Удосконалення слухово-зорового сприймання та комунікативних навичок; збагачення словникового запасу; розвиток дрібної та загальної моторики; розвиток уваги та пам'яті; удосконалення навичок</p>
2	Відповіді на запитання за допомогою засобів альтернативної комунікації (жести, піктограми).	6		
3	Методика Тан-Содерберг. Складання Тан-історій.	6		

			<ul style="list-style-type: none"> - повторює з вчителем словникові картки; - працює з фотоальбомами; - з допомогою створює власні фотоальбоми. 	письма; формування правильної звуковимови та самоконтролю. Розвиток спостережливості; формування уміння налаштуватися на виконання завдання.
III	Текст	5		
1	Використання мнемотаблиць, мнемодоріжок, мнемовіршів.	5	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> - з допомогою вчителя користується мнемотаблицями; - намагається доповнювати мнемодоріжки; - слухає мнемовірші. 	Формування вміння висловлювати власне ставлення до почутого, розвиток слухового та зорового сприймання; регулювання сили голосу; розвиток мовного дихання.

На кінець року

Учень / учениця:

може: використовувати вказівний жест, повторювати природні жести, користуватися наслідувальними жестами, впізнати на фото близьких людей, виражає свої емоції, бажання (використовуючи жести, міміку, піктограми)

намагається: співвідносити символ з предметом, повторювати(наслідувати) за вчителем, відповідати на запитання використовуючи альтернативні засоби спілкування, користуватися мнемодоріжками(таблицями).

6 КЛАС

(35 год. на рік, 1 год. на тиждень)

№ п/п	Зміст навчального матеріалу	К-сть годин	Вимоги до навчального матеріалу	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
I	Альтернативні комунікації як засіб спілкування	12		
1	Повторення вивченого матеріалу в 5 класі.	2	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розуміє звернену мову вчителя; - реагує на голос вчителя; - виражає свої потреби (за допомогою альтернативних засобів комунікації). 	Розуміння зверненої мови; розвиток дрібної та загальної моторики; збагачення пасивного та активного словникового запасу та комунікативних навичок.
2	<p>Застосування леб-системи. Теми: «Ігри та заняття» (малювати, слухати музику, дивитися телевізор). «Почуття» (сумний, веселий, схвильований). «Робота і відпочинок» (прибирати, святкувати, працювати).</p>	4	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> - з допомогою символів може повідомити про свій стан здоров'я; - намагається самостійно вибрати зі запропонованих символів потрібний символ; - намагається використовувати символи у власному мовлені; - співвідносить предмет з символом; - знаходить задані символи; - має уявлення про предмети домашнього вжитку; 	<p>Формувати вміння користуватися допомогою, класифікувати та узагальнювати. Розвиток психічних процесів. Формувати вміння виражати свої емоції. Розвиток умінь співвідносити слово з реальним предметом. Збагачення словникового запасу. Активізація засвоєння слова і співвідношення з</p>

			<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про особисту гігієну; - з допомогою вчителя співвідносить символи з діями; - намагається зробити вибір з 2-3 запропонованих вчителем символів; - за допомогою символів може вказати на дію, яку виконує (я маюю, сплю, дивлюся телевизор); <ul style="list-style-type: none"> - може вказати на символ за вказівкою вчителя. 	<p>реальним предметом. Корекція звуковимови слів. Формування чіткості та виразності усного мовлення.</p>
3	<p>Блісс-система як система альтернативної та допоміжної комунікації. Алфавіт мовної системи-Блісс (графічні базові символи). Робота з індивідуальною комунікативною картою. Засвоєння загальних блісс-символів.</p>	6	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про Блісс-систему; - намагається користуватися цією системою у спілкуванні; - знає блісс-алфавіт, графічні базові символи. 	<p>Розвиток оперативної пам'яті. Дотримання темпу мовлення та регулювання сили голосу. Формування навичок самоконтролю під час виконання завдань. Збагачення та уточнення словникового запасу. Розвиток мовленнєвого дихання.</p>
II	Діалогічне і монологічне мовлення	16		
1	<p>Діалогічне мовлення як засіб спілкування. Позамовні засоби спілкування (міміка, жест, зоровий контакт, поза співрозмовника).</p>	4	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> - користується позамовними засобами спілкування; - намагається встановити зоровий 	<p>Формування просторових уявлень. Корекція та вдосконалення звуковимови.</p>

	Робота з піктограмами. Гра «Підкажи слово». Гра «Добираємо слова».		контакт з співрозмовником; - виражає свої почуття за допомогою міміки та жестів; - під час гри з допомогою вчителя користується піктограмами.	Збагачення знань про предметний світ; розвиток комунікативних навичок; розвиток уміння сприймати допомогу.
2	Складання діалогу за допомогою засобів альтернативної комунікації. Методика Тан-Содерберг.	8	Учень: - працює з фотоальбомами; - з допомогою створює власні фотоальбоми та підписує фото; - виділяє ключові слова; - з допомогою вчителя складає короткі ТАН-історії; - намагається виконувати вправи з глобального читання; - намагається з допомогою вчителя та з використанням методики ТАН-Содерберг складати діалог.	Розвиток зв'язного мовлення; удосконалення комунікативних навичок; збагачення словникового запасу; розвиток дрібної та загальної моторики; розвиток уваги та пам'яті; удосконалення навичок письма; формування правильної звуковимови та самоконтролю. Розвиток спостережливості: формування уміння налаштуватися на виконання завдання; корекція ходи та постави, розвиток координації рухів.

3	Використання ТАН-вправ та вправ з глобального читання. Слово-естафета». «Знайди слово», «Кеглі», «Рибалка», «Поштарі», «Наші імена»	4	Учень: - з допомогою виконує ТАН-вправи («Знайди слово», «Кеглі», «Рибалка» та ін.); - з допомогою Тан-вправ називає імена однокласників; - наслідує за вчителем вправи з глобального читання.	Розвиток зв'язного мовлення; удосконалення комунікативних навичок; збагачення словникового запасу; розвиток дрібної та загальної моторики; розвиток уваги та пам'яті; удосконалення навичок письма; формування правильної звуковимови та самоконтролю; розвиток спостережливості.
III	Текст	6		
1	Використання мнемотаблиць, мнемодоріжки, мнемовірші.	6	Учень: - разом з вчителем читає мнемодоріжки та вірші; - самостійно доповнює мнемодоріжки.	Розвиток зв'язного мовлення: формування навички сприймання і розуміння зверненого мовлення; розвиток слухового та зорового сприймання; регулювання сили голосу.

На кінець року

Учень / учениця:

може: розуміти звернене мовлення вчителя, відповідати на прості запитання вчителя використовуючи альтернативні та додаткові засоби комунікації, за допомогою символів може повідомити про свої почуття та потреби.

намагається: разом з вчителем читати мнемо вірші, (доріжки, таблиці), виконувати ТАН-вправи, називати імена однокласників, вчителів.

7 КЛАС
(35 год. на рік, 1 год. на тиждень)

№ п/п	Зміст навчального матеріалу	К-сть годин	Вимоги до навчального матеріалу	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
I	Альтернативні комунікації як засіб спілкування	12		
1	Повторення вивченого матеріалу в 5 класі.	2	Учень: - реагує на голос учителя; - розуміє звернену мову вчителя; - намагається показати свої емоції та бажання.	Розвивати розуміння зверненої мови; формування вміння висловлювати свої думки; розвиток дрібної та загальної моторики; збагачення пасивного та активного словникового запасу; розвиток зорової уваги та пам'яті.
2	Блісс-система як система альтернативної та допоміжної комунікації. Культура мовлення і культура спілкування. Робота з індивідуальною комунікативною картою. Розміщення символів на клітинках та виділення їх іншим кольором. Засвоєння загальних блісс-символів, використання блісс-символами у спілкуванні.	4	Учень: - має уявлення про Блісс-систему; - намагається користуватися Блісс-системою, як засобом альтернативної комунікації; - використовує її у спілкуванні; - знає блісс-алфавіт; - спілкується з допомогою індивідуальної комунікативної карти.	Формування та розвиток слухової уваги та слухової пам'яті; розвиток оперативної пам'яті. Дотримання нормального темпу мовлення; розвиток мовленнєвого дихання; регулювання сили голосу; збагачення та уточнення словникового запасу. Формування навичок самоконтролю під час

				виконання завдань. Формування чіткості та виразності усного мовлення. Формування просторових уявлень. Корекція та вдосконалення звуковимови.
3	Робота з піктограмами: Гра «Підкажи слово», гра «Добираємо слова». Слова-назва. Складання простих речень.	6	Учень: - розрізняє слова, що відповідають на питання «хто?», показує відповідну піктограму; - складає речення використовуючи піктограми; - замінює слова піктограмами.	Корекція у співвідношенні слова та предмета. Виховання доброзичливого ставлення до співрозмовника. Розвиток довільної уваги.
II	Діалогічне і монологічне мовлення	14		
1	Діалогічне мовлення як засіб спілкування. Позамовні засоби спілкування (міміка, жест, зоровий контакт, поза співрозмовника).	2	Учень: - має уявлення про діалогічне мовлення; - самостійно використовує позамовні засоби спілкування.	Розвиток слухового та зорового сприймання. Регулювання сили голосу; розвиток мовного дихання.
2	Складання діалогу за допомогою засобів альтернативної комунікації. Методика Тан-Содерберг. Складання Тан-історій. Створення власних фотоальбомів: складання підписів до фотографій зі слів учнів. Виділення ключових слів.	8	Учень: - називає словникові картки; - працює з фотоальбомами; - з допомогою створює власні фотоальбоми та підписує фото; - з допомогою складає прості діалоги;	Розвиток зв'язного мовлення; збагачення словникового запасу; формування правильної звуковимови та самоконтролю; удосконалення

	Власні ТАН-історії. Теми: «Знайомство» (формування уявлень про поведінку та особливості спілкування в ситуації знайомства); «Моя сім'я» (уточнення уявлень про склад сім'ї); «Мій будинок» (введення лексики про дім); «Школа» (збагачення словникового запасу: школа, урок, учні, вчитель); «Овочі. Фрукти.»; «Транспорт»; «Одяг».		- з допомогою складає ТАН-історії; - виконує вправи з глобального читання; - виконує ТАН-вправи.	комунікативних навичок; розвиток дрібної та загальної моторики; розвиток уваги та пам'яті; удосконалення навичок письма. Розвиток спостережливості. Формування уміння налаштуватися на виконання завдання. Корекція ходи та постави, розвиток координації рухів.
3	Монологічне мовлення як засіб спілкування. Складання усного опису за допомогою альтернативних засобів комунікації.	4	Учень: - має уявлення про монологічне мовлення; - за допомогою альтернативних комунікацій і з допомогою вчителя складає усний опис кімнати, дерева, себе.	Набуття досвіду комунікативної діяльності; формування уміння інтонувати власне мовлення, використовувати в ньому засвоєну лексику; розвиток уміння користуватися допомогою.
III	Текст	6		
	Використання мнемотаблиць, мнемодоріжок, мнемовіршів, мнемоприказок, мнемотекстів. План тексту. Слухання текстів.	6	Учень: - слухає мнемовірші, мнемотексти; - доповнює мнемоприказки, мнемовірші;	Формування навичок самоконтролю під час виконання завдань. Збагачення та уточнення словникового запасу.

			- з допомогою мнемотехніки намагається скласти план тексту.	Регулювання сили голосу. Розвиток мовленнєвого дихання. Формування чіткості та виразності усного мовлення. Формування просторових уявлень. Корекція та вдосконалення звуковимови. Збагачення знань про предметний світ.
IV	Писемне мовлення. Ділові папери	3		
1	Писемне мовлення. Лист.	2	Учень: - має уявлення про писемне мовлення; - за зразком вчителя пише (списує) простий лист; - з допомогою вчителя складає лист мамі.	Розвиток та корекція фонематичного сприймання; збагачення словникового запасу учнів; розвиток дрібної моторики; удосконалення навичок письма.
2	Повторення та узагальнення.	1		

На кінець року

Учень / учениця:

може: виражати свої думки та почуття(емоції), розуміти вчителя, складати прості діалоги з допомогою, працювати з мнемо текстами, списувати складений з вчителем лист мамі, за допомогою засобів альтернативної комунікації розповісти про себе, свою сім'ю, дім. Орієнтується в лексичних темах: одяг, транспорт, овочі, фрукти.

намагається: скласти усний опис кімнати, читати мнемо тексти.

8 КЛАС

(35 год. на рік, 1 год. на тиждень)

№ п/п	Зміст навчального матеріалу	К-сть годин	Вимоги до навчального матеріалу	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
I	Альтернативні комунікації як засіб спілкування	6		
1	Повторення раніше вивченого матеріалу.	2	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> - реагує на голос вчителя; - повідомляє про свої потреби природніми жестами; - користується та розуміє наслідувальні жести; - на фото впізнає людей найближчого оточення, називає їх. 	Розвивати розуміння зверненої мови; формування вміння висловлювати свої думки; розвиток дрібної та загальної моторики; збагачення пасивного та активного словникового запасу; розвиток зорової уваги та пам'яті; удосконалення комунікативних навичок.
2	<p>Алфавіт мовної системи-Блісс.</p> <p>Робота з індивідуальною комунікативною картою. Розміщення символів по клітинках та виділення їх іншим кольором.</p> <p>Засвоєння загальних блісс-символів, користування блісс-символами у спілкуванні.</p> <p>Ознайомлення з друкованою</p>	4	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> - користується Блісс-системою, як засобом альтернативної комунікації; - використовує цю систему у спілкуванні; - знає блісс-алфавіт; - спілкується з допомогою індивідуальної комунікативної 	<p>Формування та розвиток слухової уваги та слухової пам'яті; розвиток оперативної пам'яті.</p> <p>Дотримання нормального темпу мовлення; регулювання сили голосу; розвиток мовленнєвого дихання.</p>

	<p>продукцією, яка друкується на блісс-мові.</p> <p>Адресат мовлення і мета спілкування.</p>		<p>карти;</p> <p>- має уявлення про друковану продукцію яка друкується на блісс-мові.</p>	<p>Формування навичок самоконтролю під час виконання завдань.</p> <p>Збагачення та уточнення словникового запасу.</p> <p>Формування чіткості та виразності усного мовлення.</p> <p>Формування просторових уявлень.</p>
II	Діалогічне і монологічне мовлення	19		
1	<p>Діалогічне мовлення як засіб спілкування.</p> <p>Складання діалогу за допомогою засобів альтернативної комунікації.</p> <p>Методика Тан-Содерберг.</p> <p>Складання Тан-історій.</p> <p>Діалог-розпитування. Діалог-домовленність. Складання діалогу на запропоновану тему. Складання діалогу за поданим початком і опорними фразами.</p> <p>Складання ТАН-історії «Осінь» з використанням фотографій з екскурсії.</p> <p>Складання ТАН-історії «Я - людина».</p> <p>Складання ТАН-історії «Зима» з використанням фотографій з екскурсії.</p>	8	<p>Учень:</p> <p>- має уявлення про діалог;</p> <p>- називає словникові картки;</p> <p>- самостійно працює з фотоальбомами;</p> <p>- створює власні фотоальбоми та підписує фото;</p> <p>- виділяє ключові слова;</p> <p>- розповідає ТАН-історії;</p> <p>- виконує вправи з глобального читання;</p> <p>- складає ТАН-історії фотографіями за порами року;</p> <p>- виконує ТАН-вправи;</p> <p>- розпізнає слова в тексті вірша за певними візуальними характеристиками;</p> <p>- складає ТАН-історії з</p>	<p>Розвиток зв'язного мовлення; збагачення словникового запасу; формування правильної звуковимови та самоконтролю.</p> <p>Удосконалення комунікативних навичок.</p> <p>Розвиток дрібної та загальної моторики; удосконалення навичок письма; формування навички сприймання і розуміння зверненого мовлення; регулювання сили голосу; розвиток мовного дихання.</p> <p>Розвиток уваги та пам'яті.</p>

	<p>Розпізнавання слів в тексті вірша за певними візуальними характеристиками: малюнок, піктограма, перша буква у слові, впізнавання словникових слів (читання глобально).</p> <p>Лексичні теми: «Знайомство» (удосконалювати вміння розповідати про себе); «Моя сім'я» (уточнення уявлень про склад сім'ї, розповідь про сім'ю); «Мій будинок» (опис кімнати); «Школа (збагачення словникового запасу: школа, урок, учні, вчитель); «Овочі. Фрукти»; «Транспорт»; «Одяг»; «У магазині»; «Здоров'я».</p>		<p>використанням фото з відпочинку;</p> <ul style="list-style-type: none"> - складає діалог на тему «Знайомство»; - відповідає на питання про сім'ю; - орієнтується у шкільних кабінетах, знає імена вчителів, учнів; - розрізняє овочі і фрукти; - показує основні види транспорту; - розрізняє одяг; - орієнтується у темі «У магазині»; - дає інформацію про стан здоров'я. 	<p>Розвиток спостережливості: формування уміння налаштуватися на виконання завдання.</p> <p>Розвиток мисленневих операцій аналізу, порівняння, синтезу.</p> <p>Розвиток слухового та зорового сприймання.</p> <p>Корекція ходи та постави, розвиток координації рухів.</p>
2	<p>Робота з піктограмами: «Гра «Підкажи слово»», «Гра «Добираємо слова»».</p> <p>Слова-назва дії.</p> <p>Складання простих речень.</p> <p>Складання діалогу, розповіді.</p>	5	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розрізняє слова, що відповідають на питання: «хто?» «що?» «що робить?», «що роблю?», показує відповідну піктограму; - складає речення використовуючи піктограми; - правильно замінює слова піктограмами; - складає прості речення; - з допомогою складає діалог, використовуючи піктограми. 	<p>Корекція у співвідношенні слова та предмета.</p> <p>Виховання доброзичливого ставлення до співрозмовника.</p> <p>Розвиток довільної уваги.</p> <p>Розвиток комунікативних навичок</p>
3	<p>Монологічне мовлення як засіб</p>	6	<p>Учень:</p>	<p>Формування уміння</p>

	спілкування. Типи мовлення: розповідь, опис, міркування (роздум). Складання усного опису за допомогою альтернативних засобів комунікації. Складання усної розповіді з використанням альтернативних засобів комунікації. Складання усної розповіді.		- має уявлення про монологічне мовлення; - з допомогою розрізняє: розповідь і опис; - намагається скласти невеличкі розповіді про себе, школу, сім'ю.	налаштовуватися на виконання завдання; розвиток спостережливості; розвиток мисленнєвих операцій аналізу, порівняння, синтезу; корекція ходи та постави, розвиток координації рухів.
III	Текст	6		
1	Використання мнемотаблиць, мнемодоріжок, мнемовіршів, мнемоприказок, мнемотекстів. План тексту. Слухання текстів. Виділення незнайомих слів, пояснення їх значення). Самостійне складання тексту-опису за сюжетним малюнком з використанням додаткових засобів комунікації.	6	Учень: - намагається розповісти невеликі мнемовірші, мнемо приказки; - частково за допомогою мнемотехніки переказує прослухані тексти; - виділяє знайомі слова в тексті; - намагається самостійно скласти тексти-описи.	Формування та корекція правильної вимови; регулювання сили голосу; розвиток мовного дихання. Формування навички сприймання і розуміння зверненого мовлення виховання уважного, шанобливого ставлення до співрозмовника. Розвиток довільної уваги. Формування навичок самоконтролю.
IV	Писемне мовлення. Ділові папери	4		
1	Лист, адреса.	3	Учень: розрізняє усне і писемне мовлення;	Формування навичок орфографічно грамотного письма; розвиток

			- знає свою адресу; - з допомогою підписує конверт; - з допомогою складає і записує лист-запрошення.	зв'язного писемного мовлення; розвивати вміння висловлювати свої думки письмово.
2	Повторення та узагальнення.	1		

На кінець року

Учень / учениця:

може: виражати свої думки та почуття(емоції), розуміти вчителя, складати прості діалоги, працювати з мнемодокладами, списувати і складати з вчителем лист-запрошення, знає свою адресу, за допомогою засобів альтернативної комунікації розповісти про себе, свою сім'ю, дім. Називає овочі, фрукти, транспорт, одяг. Орієнтується у лексичних темах: «У магазині», «Здоров'я»;

намагається: підтримувати розмову, переказувати прослухані тексти, розповідати мнемодокладами вірші.

9 КЛАС

(35 год. на рік, 1 год. на тиждень)

№ п/п	Зміст навчального матеріалу	К-сть годин	Вимоги до навчального матеріалу	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
I	Альтернативні комунікації як засіб спілкування	6		
1	Повторення раніше вивченого матеріалу.	2	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> - реагує на голос вчителя; - розуміє звернену мову вчителя; - намагається показати свої емоції та бажання; - вступає у діалог з вчителем. 	<p>Розвивати розуміння зверненої мови; формування вміння висловлювати свої думки; розвиток дрібної та загальної моторики; збагачення пасивного та активного словникового запасу; удосконалення комунікативних навичок.</p> <p>Розвивати уміння користуватися жестами для вираження своїх потреб.</p>
2	<p>Культура мовлення і культура спілкування.</p> <p>Усне і писемне мовлення.</p> <p>Адресат мовлення і мета спілкування.</p> <p>Мовна система – Блісс як засіб альтернативної комунікації.</p> <p>Алфавіт мовної системи-Блісс (графічні базові символи).</p>	4	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> - знає Блісс-систему; - користується Блісс-системою як засобом альтернативної комунікації; - спілкується з допомогою індивідуальної комунікативної карти; 	<p>Формування шанобливого ставлення до української мови; бажання її вивчати; удосконалювати звуковимову; розвивати фонематичне сприймання.</p> <p>Розвиток оперативної пам'яті.</p>

	<p>Робота з індивідуальною комунікативною картою.</p> <p>Розміщення символів по клітинках та виділення їх іншим кольором.</p> <p>Засвоєння загальних блісс-символів використання блісс-символами у спілкуванні.</p> <p>Ознайомлення з друкованою продукцією, яка друкується на блісс-мові.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - називає друковану продукцію, яка друкується на блісс-мові; - має уявлення про культуру мовлення; - вміє слухати співрозмовника; - встановлює контакт з співрозмовником. 	<p>Формування навичок самоконтролю під час виконання завдань.</p> <p>Збагачення та уточнення словникового запасу</p> <p>Регулювання сили голосу.</p> <p>Розвиток мовленнєвого дихання.</p> <p>Формування чіткості та виразності усного мовлення.</p> <p>Формування просторових уявлень.</p>
II	Діалогічне і монологічне мовлення	18		
1	<p>Складання діалогу за допомогою засобів альтернативної комунікації.</p> <p>Методика Тан-Содерберг.</p> <p>Складання Тан-історій.</p> <p>Діалог-розпитування.</p> <p>Діалог-домовленість.</p> <p>Складання діалогу на запропоновану тему. Складання діалогу за поданим початком і опорними фразами.</p> <p>Власні ТАН-історії. ТАН-вправи з глобального читання.</p> <p>Вправи які можна використовувати на заняттях: «Слово-естафета», «Знайди слово», «Кеглі», «Рибалка», «Поштарі», «Наші імена», «Лоток із</p>	8	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> - складає прості діалоги; - намагається складати діалог-домовленість; - складає діалог з поданим початком; - називає словникові картки (повторює з вчителем); - самостійно працює з фотоальбомами; - створює власні фотоальбоми та підписує фото; - виділяє ключові слова; - розповідає ТАН-історії; - виконує вправи з 	<p>Корекція та вдосконалення звуковимови.</p> <p>Збагачення знань про предметний світ, удосконалення комунікативних навичок.</p> <p>Збагачення словникового запасу.</p> <p>Розвиток дрібної та загальної моторики.</p> <p>Розвиток уваги та пам'яті; формування уміння налаштовуватися на виконання завдання.</p>

	<p>макаронами», Склади слово» тощо. ТАН-вправи: «Мое ім'я», «Наші імена».</p> <p>Складання ТАН-історії «Осінь» з використанням фотографій з екскурсії.</p> <p>Складання ТАН-історії «Я - людина».</p> <p>Складання ТАН-історії «Зима» з використанням фотографій з екскурсії.</p> <p>Розпізнавання слів в тексті вірша за певними візуальними характеристиками: малюнок, піктограма, перша буква у слові, впізнавання словникових слів (читання глобально).</p> <p>Складання ТАН-історії про літній відпочинок, дитячі ігри та розваги з використанням фотографій дітей.</p> <p>Лексичні теми: «Тварини», «Відпочинок», «Пори року», «Комахи», «Великі міста».</p>		<p>глобального читання;</p> <ul style="list-style-type: none"> - складає ТАН-історії з фотографіями за порами року; - виконує ТАН-вправи; - намагається розпізнавати слова в тексті вірша за певними візуальними характеристиками; - складає ТАН-історії з використанням фото з відпочинку. 	<p>Корекція ходи та постави, розвиток координації рухів.</p> <p>Розвиток умінь узагальнювати та класифікувати.</p>
2	<p>Робота з піктограмами.</p> <p>Ігри: «Підкажи слово», «Знайди зайве», «Що зникло», «Добираємо слова».</p> <p>Слова-назва дії, ознаки предмета.</p> <p>Складання простих речень.</p> <p>Складання діалогу, розповіді.</p>	5	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розрізняє слова, що відповідають на питання: «який?», «яка?», «що роблю?»; - показує відповідну піктограму; - самостійно складає речення використовуючи піктограми; 	<p>Корекція у співвідношенні слова та предмета.</p> <p>Виховання доброзичливого ставлення до співрозмовника.</p> <p>Розвиток довільної уваги.</p> <p>Удосконалення умінь</p>

			- співвідносить слова піктограмами.	користуватися допомогою. Розвиток комунікативних навичок.
3	Монологічне мовлення як засіб спілкування. Типи мовлення: розповідь, опис, міркування (роздум). Складання усного опису за допомогою альтернативних засобів комунікації. Складання усної розповіді з використанням альтернативних засобів комунікації. Складання усного роздуму (міркування).	5	Учень: - відрізняє монолог від діалогу; - з допомогою складає усний опис картини; - з допомогою складає розповідь на задану тему; - з допомогою міркує на задану тему.	Розвиток монологічного мовлення; збагачення словникового запасу; удосконалення комунікативних навичок; розвиток уваги та мислення; розвиток зв'язного мовлення.
III	Текст	6		
	Використання мнемотаблиць, мнемодоріжок, мнемовіршів, мнемоприказок, мнемотекстів. Тема і головна думка тексту. План тексту. Слухання текстів. Виділення незнайомих слів, пояснення їх значення). Самостійне складання тексту-опису за сюжетним малюнком з використанням додаткових засобів комунікації. Написання невеликих текстів за допомогою методитки Тан-	6	Учень: - сприймає мнемотексти на слух; - переказує їх за допомогою мнемотехніки; - намагається самостійно читати короткі мнемотексти; - складає простий план до коротких мнемотекстів; - вчить мнемовірші; - намагається самостійно складати текст-опис малюнку; - з вчителем пише короткі тексти за допомогою методитки Тан-	Удосконалення навички читання; розвиток пізнавальної діяльності; розвиток фонематичного сприймання. Набуття досвіду комунікативної діяльності; формування уміння інтонувати власне мовлення, використовувати в ньому засвоєну лексику; розвиток уміння

	Содерберг.		Содерберг.	користуватися допомогою.
IV	Писемне мовлення. Ділові папери	5		
1	Писемне мовлення. Автобіографія. Заява.	4	Учень: - розрізняє писемне мовлення і усне; - разом з вчителем складає автобіографію; - разом з вчителем складає просту заяву і переписує її.	Формування навичок орфографічно грамотного письма; розвиток зв'язного писемного мовлення; збагачення словникового запасу.
2	Повторення і узагальнення.	1		

На кінець року

Учень / учениця:

може: підтримувати розмову, вступати в діалог, розповідати про себе, складати тексти описи, розуміти співрозмовника;

намагається: складати розповідь, тексти-міркування, переказувати тексти.

10 КЛАС

(35 год. на рік, 1 год. на тиждень)

№ п/п	Зміст навчального матеріалу	К-сть годин	Вимоги до навчального матеріалу	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
I	Альтернативні комунікації як засіб спілкування	5		
1	Повторення раніше вивченого матеріалу.	1	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> - реагує на голос вчителя; - розуміє звернену мову вчителя; - намагається показати свої емоції та бажання; - вступає у діалог з вчителем. 	<p>Розвивати розуміння зверненої мови; формування вміння висловлювати свої думки; розвиток дрібної та загальної моторики; збагачення пасивного та активного словникового запасу; розвиток зорової уваги та пам'яті.</p> <p>Удосконалення комунікативних навичок; розвивати вміння користуватися жестами (піктограмами) для вираження своїх потреб.</p>
2	<p>Культура мовлення і культура спілкування.</p> <p>Усне і писемне мовлення. Адресат мовлення і мета спілкування.</p> <p>Мовна система – Блісс як засіб альтернативної комунікації.</p>	4	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> - добре знає Блісс-систему; - користується Блісс-системою як засобом альтернативної комунікації; - спілкується з допомогою 	<p>Формування шанобливого ставлення до української мови; бажання її вивчати; удосконалювати звуковимову.</p> <p>Розвивати фонематичне</p>

	<p>Алфавіт мовної системи-Блісс (графічні базові символи). Робота з індивідуальною комунікативною картою. Розміщення символів по клітинках та виділення їх іншим кольором Засвоєння загальних блісс-символів, використання блісс-символів у спілкуванні. Ознайомлення з друкованою продукцією, яка друкується на блісс-мові.</p>		<p>індивідуальної комунікативної карти; - знає друковану продукцію яка друкується на блісс-мові; - має уявлення про культуру мовлення; - вміє уважно слухати співрозмовника; - самостійно встановлює контакт з співрозмовником.</p>	<p>сприймання. Розвиток оперативної пам'яті. Дотримання нормального темпу мовлення. Формування навичок самоконтролю під час виконання завдань. Збагачення та уточнення словникового запасу. Регулювання сили голосу. Розвиток мовленнєвого дихання. Формування чіткості та виразності усного мовлення. Формування просторових уявлень.</p>
II	Діалогічне і монологічне мовлення	18		
1	<p>Складання діалогу за допомогою засобів альтернативної комунікації. Методика Тан-Содерберг. Складання Тан-історій. Діалог-розпитування. Діалог-домовленість. Складання діалогу на запропоновану тему. Складання діалогу за поданим початком і опорними фразами. Власні ТАН-історії. ТАН-вправи з</p>	8	<p>Учень: - самостійно складає діалог на запропоновану тему - складає діалог-розпитування, діалог-домовленість; - виконує вправи з глобального читання: самостійно складає ТАН-історії фотографіями за порами року; виконує ТАН-вправи; - розпізнає слова в тексті вірша за</p>	<p>Збагачення словникового запасу; виховання шанобливого ставлення до рідної мови, народної культури, традицій і звичаїв. Розвиток діалогічного та монологічного мовлення. Удосконалення комунікативний навичок;</p>

	<p>глобального читання.</p> <p>Вправи які можна використовувати на заняттях: «Слово-естафета», «Знайди слово», «Кеглі», «Рибалка», «Поштарі», «Наші імена», «Лоток із макаронами», Склади слово» тощо.</p> <p>ТАН-вправа «Моє ім'я», ТАН-вправа «Наші імена».</p> <p>Складання ТАН-історії «Осінь» з використанням фотографій з екскурсії.</p> <p>Складання ТАН-історії «Я - людина».</p> <p>Складання ТАН-історії «Зима» з використанням фотографій з екскурсії.</p> <p>Розпізнавання слів в тексті вірша за певними візуальними характеристиками: малюнок, піктограма, перша буква у слові, впізнавання словникових слів (читання глобально).</p> <p>Складання ТАН-історії про літній відпочинок, дитячі ігри та розваги з використанням фотографій дітей.</p> <p>Теми діалогів: «У магазині», «У аптеці», «У транспорті», «На вулиці».</p>		<p>певними візуальними характеристиками;</p> <p>- самостійно складає ТАН-історії з використанням фото з відпочинку.</p>	<p>розвиток зв'язного мовлення.</p> <p>Розвиток фонематичного сприймання.</p> <p>Удосконалення навички сприймання і розуміння зверненого мовлення;</p>
2	<p>Монологічне мовлення як засіб спілкування.</p> <p>Типи мовлення: розповідь, опис,</p>	5	<p>Учень:</p> <p>- відрізняє монолог від діалогу;</p> <p>- самостійно складає тексти –</p>	<p>Корекція звуковимови;</p> <p>розвиток фонематичного слуху, зорової пам'яті та</p>

	міркування (роздум). Складання усного опису за допомогою альтернативних засобів комунікації. Складання усної розповіді з використанням альтернативних засобів комунікації. Складання усного роздуму (міркування).		описи; - самостійно складає коротенькі усні розповіді на задані теми; - складає тексти-роздуми.	уваги; удосконалення вмінь узагальнювати та класифікувати.
3	Робота з піктограмами, таблицями, символами. Гра «Підкажи слово», «Знайди зайве», «Що зникло», «Чого немає», «Жто заховався», «Добираємо слова». Слова-назва дії, ознаки предмета. Складання простих речень. Складання діалогу, розповіді.	5	Учень: - розрізняє іменники, прикметники і дієслова, показує відповідну піктограму; - складає тексти використовуючи піктограми; - співвідносить слова піктограмами.	Корекція у співвідношенні слова та предмета. Виховання доброзичливого ставлення до співрозмовника. Розвиток довільної уваги.
III	Текст	6		
1	Використання мнемотаблиць, мнемодоріжок, мнемовіршів, мнемоприказок, мнемотекстів. Тема і головна думка тексту. План тексту. Слухання текстів. Виділення незнайомих слів, пояснення їх значення. Самостійне складання тексту-опису за сюжетним малюнком з використанням додаткових засобів комунікації. Написання невеликих текстів за	6	Учень: - сприймає мнемотексти на слух; - переказує їх за допомогою мнемотехніки; - самостійно читати короткі мнемотексти; - самостійно складає простий план до коротких мнемотекстів; - відтворює вивчені мнемовірші; - смостійно складати текст-опис малюнку; - пише короткі тексти за	Розвиток зв'язного мовлення; удосконалення комунікативних навичок. Збагачення словникового запасу; розвиток дрібної та загальної моторики; удосконалення навичок письма; формування правильної звуковимови та самоконтролю. Розвиток уваги та пам'яті, спостережливості.

	допомогою методитки Тан-Содерберг.		допомогою методитки Тан-Содерберг.	Формування уміння налаштуватися на виконання завдання. Корекція ходи та постави, розвиток координації рухів.
IV	Писемне мовлення. Ділові папери	6		
1	Писемне мовлення. Автобіографія. Заява. Звіт про виконану роботу.	5	Учень: - розрізняє писемне мовлення і усне; - складає автобіографію; - за зразком складає просту заяву і переписує її; - з допомогою складає і записує звіт про виконану роботу.	Розвиток зв'язного мовлення; розвивати координацію рухів та дрібну моторику; розвиток умінь узагальнювати та класифікувати; удосконалювати навички письма; розвиток мовного дихання.
2	Повторення і узагальнення.	1		

На кінець року

Учень / учениця:

може: підтримувати розмову, вступати в діалог, розповідати про себе, складати тексти описи, розуміти співрозмовника, складати короткі розповіді, описи;

намагається : тексти-міркування, переказувати тексти.